

QUINA ÉS LA DIFERÈNCIA?

Cinc adolescents perden la vida en un tràgic incendi a Manlleu, mentre passaven el vespre als trasters d'un edifici que feien servir de "local". Hauria pogut ser jo a la seva edat, qualsevol de la meva colla, els meus fills, qualsevol adolescent.

Hi ha cinc famílies trencades, nois i noies que han perdut cinc amics de cop, tota una comunitat de dol. Com si fos un malson. El silenci s'instal·la a Manlleu: als instituts, a la plaça en el minut de silenci, a la sortida que fem al passeig del Ter amb l'alumnat de 4t d'ESO per recomanació de les psicòlogues que venen a l'institut, al pavelló en l'oració fúnebre del divendres... I els docents ens hem de plantar davant la classe, amb aquest silenci contra natura, davant les mirades expectants de l'alumnat, plenes d'incredulitat, plenes de preguntes. I què els hem de dir? Com acompanyem aquest dolor? Com vivim nosaltres mateixos aquest dolor per les vides estroncades d'aquells per qui hem bregat, a qui hem escoltat, a qui hem empès, a qui hem renyat, amb qui hem rigut, per qui volíem un futur ple d'oportunitats? Com acompanyem les famílies devastades? Quina abraçada, quin gest, quina paraula pot alleujar aquestes mares, aquests pares, aquests germans i germanes?

Han arribat mostres de condol de tot arreu, la ciutat i el país han decretat tres dies de dol i hem estat moltes les persones que ens hem sentit acompanyades i unides en el dolor i hem esdevingut una sola comunitat. Però, malauradament, com si no n'hi hagués prou del dolor compartit, també ha arribat una remor devastadora: els missatges d'odi a les xarxes, inexplicables, inexcusables, vergonyosos. Perquè els nois eren d'origen marroquí.

Els companys de classe d'un dels nois morts ploren només enfilar el passadís que els porta a l'aula. Un cop dins, amb aquest silenci aclaparador, amb aquesta energia de mort, comencem la classe, que no serà classe. Parlem del que ha passat, alguns diuen que encara no s'ho poden creure, d'altres callen, d'altres només ploren. Fan preguntes, parlen d'hipòtesis estranyes, de coses que han sentit a dir. Prenem consciència de la importància de contrastar les informacions (justament aquest curs hem estat treballant en un projecte sobre les *fake news*). I també parlen dels missatges d'odi a les xarxes: els han vist, els han llegit, s'han sentit ferits. Un d'ells em mira i em pregunta: "Marta, per què hi ha gent que diu aquestes coses?"

El meu cap sap què respondre: perquè, en la percepció de l'*altre*, sovint hi ha una tendència a deshumanitzar aquells que considerem diferents, a percebre'ls com si no tinguessin les mateixes qualitats humanes que *nosaltres* (com si no estimessin, no patissin, no tinguessin por...). Això és el que explica que, fins i tot, persones que es consideren bones persones, que mai no farien ni voldrien cap mal a algú dels seus, no tinguin la més mínima empatia amb aquells que consideren diferents: els *altres* són els *no-nosaltres*, una categoria diferent, amb qui no se senten reconeguts i a qui no consideren com a iguals. Això és la base dels discursos d'odi i el que, portat a l'extrem, justifica l'explotació, el genocidi, la barbàrie.

Però el meu cor no sap què respondre. Perquè encara que conegui les teories de l'antropologia i la psicologia social, no soc capaç d'entendre realment que algú vegi la més mínima diferència entre que un noi mort es digui un nom o un altre, que els seus pares hagin nascut a on lloc o a un altre. I em venen al cap les paraules de Mari Luz Esteban en el seu poema "d'on ets?" del llibre de poesia *Reformes carnals* (publicat per Pol·len edicions), que acabo de llegir:

where are you from?
li pregunten a una dona
en un documental
dirigit per Louis Malle

what's the difference?
respon ella

quina és la diferència?

Quina vida tan petita, tan trista, tan llastimosa, han de tenir aquells que no poden veure que la mort d'un adolescent és tràgica, sigui qui sigui. Que el dolor d'una família per aquesta pèrdua és terrible, vingui d'on vingui. Que la pena dels amics i companys, de tots aquells que els estimàvem és fonda i mai no acabarà de marxar. Quina poca humanitat fer prevaldre les consignes de l'odi per sobre de l'empatia més bàsica! Quina por aquells que viuen en un món de *nosaltres* i *ells* i no són capaços de veure que som els mateixos i vivim el mateix moment i el mateix lloc!

Al final, responc que no hem d'escoltar aquestes paraules, que ens hem d'aïllar d'aquests comentaris. Que no podem entrar en una espiral d'odi i rancúnia. Que l'únic que ens ajuda en moments de dol és estar amb les persones que ens estimen i estimar els que tenim al voltant.

I acabo sentint-me estranyament a prop d'en Bad Bunny, que no m'agrada i amb qui tinc ben poc en comú (tot i que, en el fons, sempre m'ha semblat un ganàpia entranyable), quan diu que l'únic més fort que l'odi és l'amor. Tant de bo tothom que pateix pugui rebre amor i escalf del seu entorn, sense excepcions.

Marta Casas
Antropòloga i docent
Febrer de 2026